

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
ISSN:2619-936X

Vol:5, Issue:22

2019

pp.747-758

Article Arrival Date: 19.07.2019

Published Date: 28.09.2019

MOORA YÖNTEMİ İLE ORDU İLİ TURİSTİK DESTİNASYONLARININ ÖNEM DERECESİNE GÖRE BELİRLENMESİ

DETERMINATION ACCORDING TO IMPORTANCE OF ORDU PROVINCE TOURISTIC DESTINATIONS WITH MOORA METHOD

Dr. Öğretim Üyesi Hakan AKYURT

Giresun Üniversitesi, Bulancak KK Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü, Bulancak, Giresun/Türkiye.

ORCID: 0000-0002-6522-684X

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31568/atlas.355>

Article Type : Research Article

ÖZET

Turizmin artan önemi ile birlikte, destinasyonlardaki turistik alanların önemi daha da artmıştır. Ekonomik koşulların zorluğu nedeni ile turizm alanları içerisinde yatırım yapılacak yerlerin belirlenmesi önem kazanmıştır. Bu nedenle, bir turizm destinasyonunda hangi turistik alanların turistik talep açısından daha çok talep alacağını belirlemesi gerekmektedir. Çalışma ile hedeflenen ilk amaç, Ordu ili turizm alanlarından hangilerinin diğer turizm alanlarına göre daha önemli olduğunun belirlenmesidir. Diğer amaç ise, uzman görüşleri ile elde edilen bilgiler doğrultusunda Ordu turizmi için önemli olan bu turistik alanlara yönelik olarak yatırımların artmasını sağlamaktır. Turistik talep açısından önemli olan bu destinasyonların turizm kamu ve özel sektör yöneticileri tarafından öncelikli olarak değerlendirmeye alınması hedeflenmektedir. Bu çalışma da, Ordu ili genelinde belirlenmiş ve turistik talep alan 20 turistik alanın hangisinin daha önemli olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Belirlenen 4 temel kriter yardımı ile turistik alanların önem dereceleri ortaya konmuştur. Ordu ilinde turizm alanında çalışmakta olan otel yöneticileri, seyahat acentesi sahipleri, turizm kamu yöneticileri ve akademisyenlerin görüşleri alınmıştır. Elde edilen uzman görüşleri MOORA yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda Boztepe ve Çambaşı Yaylası en önemli iki turistik destinasyon olarak belirtilmiştir. Çalışmanın Ordu ili turizm yöneticilerine yol göstermesi ve Ordu ili turizmüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ordu ili turizm, Turistik destinasyon, Moora yöntemi

ABSTRACT

Due to the difficulties of economic conditions, it has become important to determine the places to invest in tourism areas. Therefore, it is necessary to determine which touristic areas will receive more demand in terms of tourist demand in a tourism destination. The first aim of the study is to determine which of the tourism areas of Ordu are more important than the other tourism areas. The other objective is to increase the investments in these touristic areas which are important for Ordu tourism in accordance with the information obtained with expert opinions. These destinations, which are important in terms of tourist demand, are targeted to be taken into consideration by the public and private sector executives. In this study, it is aimed to determine which of the 20 touristic areas which are determined in the province of Ordu and receive tourist demand is more important. With the help of 4 basic criteria, importance levels of touristic areas were determined. The opinions of hotel managers, travel agency owners, tourism public managers and academicians working in the field of tourism in Ordu were obtained. Obtained expert opinions were analyzed by MOORA method. According to the data obtained, Boztepe and Çambaşı Plateau are mentioned as the two most important tourist destinations. The study is expected to provide guidance to the tourism managers of Ordu and contribute to the tourism of Ordu.

Keywords: Tourism, Ordu province tourism, Touristic destination, Moora Method

1. GİRİŞ

Gelişen turizm sektörü ile birlikte, turizme verilen değer ve önem de artmaktadır. Turizme yapılan yatırımların artması nedeni ile turizmden elde edilen gelirler de artmaktadır. Ülke yönetimleri dünya genelinde artan bu turizm gelirlerinden pay alabilmek amacı ile çeşitli yöntemler denemektedir. Turistik ürün çeşitlendirmelerine ve ülke kaynaklarının turizm amaçlı olarak etkin kullanımına kadar farklı çabalar içerisine girmektedirler. Yatırım maliyetlerini azaltarak turistik destinasyonların daha fazla turist çekebilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, bir ülke içerisindeki turistik destinasyonların önem derecesine göre sıralanması ve turizm yatırımlarının öncelik sırası ile yapılması önem kazanmaktadır. Turizm maliyetlerinin azaltılması, tanıtımların hangi turistik alanlara yapılacağına belirlenmesi ve turizmin doğru bir şekilde yönetilebilmesi amacı ile turistik alanların talebe göre sıralanması gerekmektedir. Ekonomik olarak önemli katkısı olan turizm sektörünün çok yönlü yapısı ile birçok sektöre destek verdiği düşünüldüğünde, turizm alanlarının daha fazla talep oluşturacak şekilde tasarlanması ve yönetilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye turizm alanları bakımından oldukça zengin ve çeşitli alanlara sahip nadir ülkelerden biridir. Ancak elde edilen turizm gelirleri ve turist sayısının durumu ülkedeki turistik destinasyonların yeterli düzeyde kullanılmadığının bir göstergesidir. Bu nedenle, ülke içindeki tüm turistik alanların bölgelere göre önem derecesine göre belirlenmesi, turistik talebi olan veya potansiyel talebe sahip turistik alanların belirlenmesi önem kazanmaktadır. Böylelikle, turizm yatırımlarının daha çok turist alan bölgelere yapılması ile ülke turizm maliyetlerinde azalma sağlanacaktır. Ayrıca, turistlerin ziyaret ettiği ya da ziyaret etme ihtimalinin yüksek olduğu turistik alanların belirlenmesi, sürdürülebilir bir turizm talebinin sağlanması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, ülke içinde tüm illerin turizm sektörü için önemli olan turistik alanları belirlenmesi ve belirlenen önem derecesine göre turizme yön verilmesi uygun olacaktır.

Yapılmış olan çalışma da turizm alanında çalışmakta olan uzmanların Ordu ili içerisindeki birçok turistik alandan hangilerinin önemli olduğuna yönelik olarak tespit yapılmaya çalışılmıştır. Ordu ilinde turizm alanlarından hangilerinin turistlerin ilgisini çektiği ve hangi turistik alanlara önem verilmesi gerektiği ortaya konmaktadır. Belirlenen bu turistik alanların turist algılarında Ordu ili turizm imajında önemli alanlar olduğu ve bu turistik alanlara yönelik olarak çalışmalar yapılması gerekmektedir. Çalışma da Moora yöntemi kullanılarak, belirlenen turistik alanlar arasında önem derecesine göre dört temel kriter üzerinden önem dereceleri ortaya konmaktadır. Kriterler arasında değerlendirmeler excel tablolarında formüller kullanılarak yapılmıştır. Alternatifler arasında kriterlerin durumuna göre turistik alanların durumu sayısal oranlar ile belirtilmiştir.

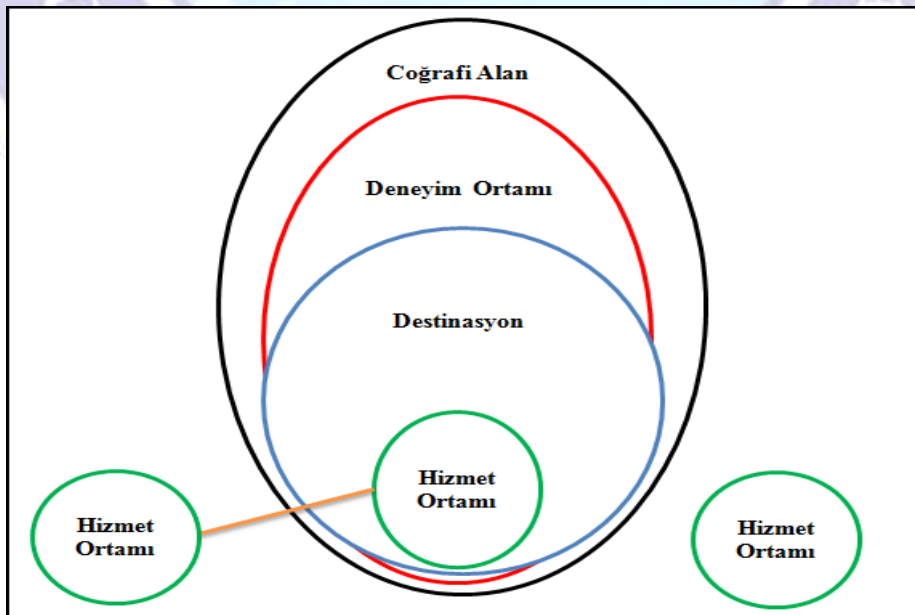
Doğu Karadeniz bölgesinin önemli bir turizm destinasyonu olmaya aday olan Ordu ili, tarihi ve doğal alanları ile önemli bir turizm kenti olmaya adaydır. Turist tercihlerinin değişmesi, doğaya ve kültürel alanlara olan turistik talebin artması nedeniyle, Ordu ilinin mevcut ve potansiyel turistik alanların değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma ile Ordu ilinin turizm potansiyelini geliştirilmesi amaçlanmakta ve turistik talep alacak bölgelerin öncelikli sıralaması yapılmıştır. Bu sıralama ile Ordu ilindeki turistik alanların hangilerine yönelik olarak tanıtım ve yatırım çalışmalarının yapılacağı konusunda turizm yöneticilerine fikir verilmiş olacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Turistik Destinasyon Kavramı

Turizm sektöründe turistlerin tercih ettikleri yerler veya alanlar olan destinasyon kavramı, birçok farklı şekilde tanımlanmaktadır. Birçok araştırmacı destinasyon konusunda araştırma yapmış ve benzer nitelikte çeşitli tanımlamalarda bulunmuşlardır. Günümüzde destinasyon kelimesi İngilizceden alındığı şekilde dilimizde kullanılmaktadır (Yüksek, 2014: 1). İngilizce yazılışı ile “destination”; olarak ifade edilen bu kavram, ve Türkçe ’de “Destinasyon” olarak benzer bir yapıda ifade edilip, okunmaktadır. Destinasyon kavramı, “gidilecek yer”, “Turizm Merkezi”, “Turizm Alanı” ve “Turizm Bölgesi”, olarak ifade edilmektedir. Turizm açısından birçok farklı özelliği içinde barındıran bir niteliğe sahip turistik alanlardır (Ünüsân ve Sezgin, 2005: 161). Destinasyon konaklama, yemek, eğlence, ulaşım ve iletişim gibi çekicilik ve ulaşılabilirlikleri ifade etmekle birlikte, bölgenin atmosferi, ambiyansı ve kültürel etkileşim gibi soyut etkenleri de bir arada bulunduran bir kavram olarak belirtilmektedir (Vanhove, 2011: 11).

Destinasyonlar, turistlerin seyahat etme amaçlarının en önemli nedenidir. Destinasyonların özelliğine göre turistler tercihlerini yapmaktadır. Coğrafi konumları nedeni ile tercih edildikleri için iki farklı grupta ele alınmaktadır. İlk grupta, turizme yatkın ve turizm odaklı destinasyonlar bulunmaktadır. Bu destinasyonlar yıllar boyu turiste ve turizme alışmış, sürekli turizm ile iç içe olan destinasyonlardır. Uygun deniz turizmi destinasyonları, tarihi alanlara sahip destinasyonlar ve yoğun ziyaret alan destinasyonlar bu grupta ele alınan destinasyonlardır. İkinci grupta ise, sosyal, ekonomik, tarihi, doğal veya kültürel alanları ile yeni turizme kazandırılan ve geliştirilen destinasyonlar bulunmaktadır. Bu tür destinasyonlar ilk gruptaki destinasyonların oluşturmuş olduğu marka imajına ve turist sayısına ulaşmak için çaba harcayan destinasyonlar olarak ifade edilebilir (Mika, 2012: 94). Turistler için ortaya konulan tüm kaynakların etkin bir şekilde kullanımı gerekmektedir. Destinasyonların turistlerin sadece istek ve beklentilerini karşılayacak yerler olması dışında farklı unsurları da ortaya koyabilecek kapasitelerinin olması, sürdürülebilir turizm açısından son derece önemlidir. Cooper ve Hall (2008), destinasyonların birçok farklı unsuru bünyesinde barındırdığını ve coğrafi, deneyim ve hizmet ortamlarını turistlere bir arada sunan yerler olduklarını ifade etmektedir. Bu durumu gösteren durumşekil-1’de verilmektedir.

Şekil-1: Destinasyon Ortamları

Kaynak: Cooper, C. ve Hall, C. M. (2008). Contemporary Tourism: An International Approach.114.

Destinasyonların genel olarak birbirinden farklı birçok özelliği olmasına rağmen, genel olarak temel niteliklerinde de benzerlikler olması çok doğaldır. Turizm amaçlı olarak kullanılan veya kullanılması amaçlanan her destinasyonun bazı özelliklerinin ortak özelliklere sahip olması gerekir. Buhalis (2000), destinasyonların temel özelliklerini aşağıdaki gibi belirtmektedir;

- ✓ Turistlerin tatilleri süresince değerlendirebilecekleri tüm aktivite türlerinin olması,
- ✓ Turistlerin destinasyonlarda faydalanabileceği postane, hastane ve banka gibi turizm işletmeleri dışında diğer işletmelerinin varlığı,
- ✓ Destinasyonlara ulaşımında sorunların yaşanmaması için ulaşım araçlarının olması,
- ✓ Konaklama ve yeme-içme tesisleri ile birlikte, diğer turizm tesisleri,
- ✓ Doğal, tarihi ve kültürel alanların varlığı,
- ✓ Paket turlar kapsamında aracı kuruluşların destinasyonları desteklemeleri.

Yukarıda genel olarak belirtilen özellikler ile birlikte bir destinasyonda olması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler her destinasyonda aynı anda olmayacağı gibi bazı özelliklerin olması, o destinasyonun turistik talebi açısından önemlidir. Turistlerin destinasyonları talep ederken inceledikleri ve bir destinasyon içindeki özelliklerin bazıları da şu şekilde sıralanabilir (Pike, 2008: 345):

- ✓ Doğal alanların güzelliği,
- ✓ Doğal alanların bozulmamış olması,
- ✓ Deniz ve plajın temizliği,
- ✓ Deniz ve plajın güzelliği,
- ✓ Turizme uygun iklimsel şartların varlığı,
- ✓ Yüzme havuzları,
- ✓ Eğlence mekanları,
- ✓ Sanatsal etkinlikler,
- ✓ Kültürel etkinlikler,
- ✓ Diğer turizm destinasyonlarına yakınlık,
- ✓ Alışveriş merkezleri sunan işletmeler,
- ✓ Farklı turizm ürünlerinin varlığı,
- ✓ Ulaşım imkanlarının kolaylığı,
- ✓ İyi konaklama tesisleri,
- ✓ Destinasyona özel yiyecek-içecek tesisleri,
- ✓ Yöre halkının turizme karşı olan olumlu tutumu.

Yukarıdaki özellikler genel olarak birçok destinasyonda aranan özellikler olarak gözükse de, turist tipine göre destinasyonlardan beklentiler değişmektedir. İklim, coğrafi koşullar ve turizm türlerinin niteliğine göre destinasyonlarda olması beklenen özelliklerin değişim gösterdiği kabul edilmektedir. Bu nedenle bir destinasyonun özelliğinin genel olarak temel özellikleri dışındaki beklenenden farklı olması da normla bir durum olarak algılanmalıdır. Turistik talebi yoğun olan destinasyonlar ile yeni bir turizm potansiyeline sahip destinasyon arasında özellikler bakımından farklılıklar olması doğal olacaktır. Bu nedenle bir destinasyonda olması gereken özelliklere farklı bir bakış açısından yaklaşmak uygun

olacaktır. Destinasyonlarda olması gereken özelliklerin değişik bir yapısı ise tablo 1’de gösterilmektedir

Tablo -1: Destinasyonların Özellikleri

Altyapı	Su, yol, haberleşme, sağlık, kanalizasyon, enerji, cadde ve sokak düzeni, güvenlik durumu
Çekim güçleri	Doğal alanlar, tarihi mekanlar, kültürel özellikler, iklim şartları, yemek kültürü, kolay ulaşım, etnik kimlik
Hizmet ve imkanlar	Ulaşım araçlarına ulaşım, spor, eğlence, alışveriş, yiyecek ve içecek
Konukseverlik	Turiste ve turizme olumlu yaklaşım, yardımseverlik, sorunları çözmek için çaba harcama
Maliyet durumu	Konaklama ücretleri, yiyecek-içecek ücretleri, ulaşım ücretleri, alışveriş ücretleri

Kaynak: Türkay, O. (2014). Destinasyon yönetimi: yönetim bilim bakış açısıyla işlevler. Yaklaşımlar ve araçlar. s.4.

Destinasyonlar hangi özelliklere sahip olursa olsun genel olarak yöre halkının turizme karşı tutumundan, rekabetten ve ekonomik koşullardan etkilenmektedir. Bununla birlikte değişen turist istek, beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verme konusundaki tüm yenilikler de destinasyonların turistik talep durumunu etkilemektedir. Kültürel, doğal ve tarihsel olarak kaynaklara sahip destinasyonların turizme açılması ve turizme sunulması kolay olmayacaktır. Turizm sektörü içindeki yenilikleri, değişimleri ve turist davranışlarını dikkatle takip etmek gerekir. Bu nedenle, destinasyonların turistik talep alması yeterli olmamakta, sürekli hale getirilecek bir destinasyonun oluşturulması konusunda çaba harcanması gerekmektedir (Grängsjö, 2003: 431).

Turistik destinasyonlarının buldukları coğrafi konuma göre birçok farklılıkları olabilmektedir. Her destinasyon benzer nitelikte birçok destinasyon ile rekabet etme durumunda olduğu gibi özel nitelikleri olan destinasyonlarda bulunmaktadır. Bu bakımdan, destinasyonlar konumları, nitelikleri ve özellikleri açısından turistler tarafından algılandıkları biçimde talep görmektedir. Bu nedenle, destinasyonların özelliklerinin açık bir şekilde ortaya konulması ve turistlerin algılarında olumlu imaj oluşturabilecek faktörler üzerinde çalışmalar yapılması gerekmektedir. Tatil amaçlı seyahat eden insanların farklı istek ve ihtiyaçlarına her destinasyonun cevap verme durumu olmayacağından, destinasyonların kendi kültürel, coğrafi ya da doğal özelliklerine göre yapılandırılması ve tanıtılması uygun olacaktır.

2.2. Ordu İli Turizm Destinasyonları

Ordu ili turizm kaynakları doğal, tarihi ve kültürel açıdan zengin bir içeriğe sahiptir. Doğu Karadeniz bölgesinde benzer destinasyonlar olması rekabet şartlarını ağırlaştırmakla birlikte, yeni turistik destinasyonların turizme kazandırılması mümkün gözükmemektedir. Ordu ilinin turizm açısından değerlendirilebilecek birçok destinasyonu bulunmaktadır. Bu destinasyonların turizm amaçlı olarak kullanımı özellikle son yıllarda yapılan turizm yatırımları ile artmıştır. Turizme karşı yöre halkının olumlu tutumu ile birlikte, turizm amaçlı olarak kullanılan alanlarının sayısında ve tarihi kaynakların restore edilme durumunda iyileştirmeler görülmektedir. Ordu ili turizmi artan turist sayısı ve destinasyonları ile bölgede önemli bir destinasyon çekim gücü olma yolunda ilerlemektedir. Ordu il Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre 2017 yılında turist sayısı 704.689 iken, 2018 yılında bu rakam 848.386 olmuştur (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Ordu iline gelen turist sayısı verilerinde de görüleceği üzere, Ordu ili turist sayısında artış görülmektedir. Bu sayının artırılması ve turizmden elde edilen gelirlerin artırılması için özel ve kamu yöneticilerinin çabaları devam etmektedir. Ordu ilinde turistik destinasyonlar ise aşağıda tablo-2’de verilmektedir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019):

Tablo -2: Ordu İli Turizm Destinasyonları

Tarihsel Alanlar	Doğal Alanlar
Akoluk Köprüsü, Atık İbrahim Paşa Cami	Argın Yaylası
Aziziye (Yalı) Camii, Başkotanı Köprüsü	Asarkaya Kent Ormanı
Bolaman Kalesi ve Hazinedaroğlu Konağı	Toygar Kabaktepe
Cıngırt Kalesi, Cotyora (Bozukkale)	Boztepe
Çamaş Hisarbey Köyü Kaya Mezarı- Çayır camii	Çambaşı Yaylası
Çifte Hamam, Delikkaya Kaya Mezarı-	Çınarsuyu Mesire
Dikenlice Kaya Mezarı	Düzoba Yaylası
Düz Mahalle Kilisesi	Eminem Pınarı-Yokuşdibi Mesire Yeri
Efirlî Camii ve Mezarlığı, Emir Yakup Kümbeti,	Gaga Gölü
Eskipazar Büyük Hamam-	Gelin Kayası Mesire Yeri
Eskipazar Küçük Hamam	Hoynat Adası
Gençağa Kalesi, Gököy Kalesi	Kabakdağ Köyü
Göller Köyü Kalesi, Hamidiye Camii	Kapılı (Cıngırt) Kazankaya Şelaleleri
Kaleköy Kalesi	Karaoluk Şelalesi
Kaleköy Kalesi Kaya Mezarları	Keyfalan Yaylası
Kardeşler Köyü kaya mezarı	Korgan Yayları ve İtençi Mesire Yeri
Kemer Köprü, Kestane Köyü Camii	Küpkaya Kanyonu
Kestane Köyü Kemer Köprüleri	Ohtamış Şelalesi
Kirazlıman Çeşmesi	Perşembe Yaylası
Kurul Kalesi Yerleşkesi	Sayacabaşı Mesire Yeri
Kuşfenak Kalesi, Laleli Cami	Topçam Yaylası
Meletios Kalesi, Mesudiye Kültür Merkezi	Toygar-Kabaktepe Yaylası
Muzadere Kilisesi, Oluklu Çeşme	Turnasuyu Vadisi (Yürüyüş Parkuru)
Saray Camii, Sarpdere Köprüsü	Ulugöl Tabiat Parkı
Selimiye Camii, Sucuali Kaya Mezarı	Yason Burnu
Şeyh Abdullah Türbesi	Yoroz Kent Ormanı
Şid Abdal Türbesi (Şidlü Dede)	
Taşbaşı Kültür Merkezi	
Tekke (Kargılı) Camii	
Tozkoparan Kaya Mezarı	
Tuzak Köyü Türbesi	
Ünye Kalesi	
Ünye Müze Evi	
Ünye Saray Hamamı	
Yalı Kilisesi	
Yason Kilisesi	
Yeni Cuma Cami	
Yunus Emre Türbesi	
Zaferi Milli Mahallesi Çeşmesi	

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019.

Ordu ilinde yukarıda belirtilen tarihi ve doğal alanlar ile birlikte yeni turistik destinasyonlar oluşturma çabaları devam etmektedir. Turizm açısından Ordu ilinin hem ülkemizde hem de dünya genelinde turist çekebilecek destinasyonlar arasında olmasını sağlamak uzun ve sürdürülebilir bir çaba ile gerçekleştirilebilir. Ordu ili turizm kaynakları açısından önemli alanlara ve eserlere sahiptir. Bu kaynakların doğru kullanımı ve yönetilmesi ile Ordu ilinin turizm gelirlerinden daha yüksek oranda pay alması sağlanabilir.

3. ARAŞTIRMANIN ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma ile Ordu ili turizm destinasyonlarından hangisi veya hangilerinin öncelikli olarak turistik bir destinasyon olarak ele alınması gerektiğinin tespiti yapılmaktadır. Belirlenen destinasyonlar ile turizm maliyetlerinde azalma ve tanıtım konusunda turizm yöneticilerine kolaylık sağlayacaktır. Hangi turist destinasyonun öncelikli olarak bilinmesi,

hedef kitlelere hitap edilmesinde ve Ordu turizminin sembol destinasyonları olması bakımından önem arz etmektedir.

Elde edilen sonuçlar, Ordu turizminin yöneleceği turistik destinasyonların önem derecesine göre sıralanması anlamı taşımaktadır. Böylelikle, Ordu ili turizm destinasyonlarının daha açık ve net bir şekilde turizme kazandırılması ve de Ordu ili özel ve kamu yöneticilerinin turizm yatırımlarını yönlendirmelerinde önemli bir kaynak olarak kullanılması hedeflenmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma da Moora yöntemi kullanılmıştır. Moora yöntemi çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu yöntem 2006 yılında W. K. M. Brauers ve E. K. Zavadskas tarafından literatüre kazandırılmıştır. Moora yöntemi, bütün alternatif ve kriterlerinin yanıtlarının olduğu bir matris ile başlar. Matris “ x_{ij} ” şeklinde gösterilmektedir. Bu ifade, “i.” niteliğin veya amacın “j.” alternatifine yanıtı olarak tanımlanmaktadır (Brauers ve Ginevicius, 2009: 123). Çalışma da, Moora yönteminde ele alından Oran Metodu uygulanmıştır. Bu metot, formüller ile belirlenen kriterler arasında en önemlilerine göre ağırlıklandırma yapılmasını ve önem derecesine göre sıralanmasını sağlamaktadır. Oran sistemi yaklaşımı çözümünde x^{x*ij} değerinin öncelikli olarak hesaplanması gerekir. Bu metodun uygulanması ve adımları aşağıda verilmektedir (Brauers, Zavadskas, Peldschus ve Tursk, 2008: 543):

1. Adım:

$$x_{ij}^* = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m x_{ij}^2}}$$

Bu adımda her bir alternatifin karelerinin toplamının kareköküyle kriterler bölünerek normalizasyon işlemi gerçekleştirilir. Amaçlar ile ilgili alternatiflere verilen cevaplara göre aralıkların belirlenmesi için normalize işlemi yapılır. Bazen de aralık arasında çıkan sonuçlara göre normalize işlemi yapılır.

2. adım:

$$y_i^* = \sum_{j=1}^g x_{ij}^* \cdot \sum_{j=g+1}^n x_{ij}^*$$

Normalizasyon işleminden sonra hazırlanan tablodaki kriterler maksimum veya minimum durumuna göre toplanır ve maksimum değerler minimum değerlerden çıkartılır. Optimizasyon işlemi için formülde kullanılan matematiksel ifadeler; $i=1, 2, \dots, g$ amaçların maksimize edilir. $i=g+1, g+2, \dots, n$ amaçlarının minimize edilmesi; = tüm amaçlara göre normalleştirilmiş j. alternatifin değerlendirilmesi olarak belirtilmektedir. Optimizasyon değerleri elde edildikten sonra optimizasyon değerleri sıralı bir şekilde sıralanarak nihai tercih elde edilmektedir (Şimşek, Çatır ve Ömürbek, 2015: 143).

3.2. Araştırmanın Kriterleri

Araştırma kriterlerinin uygulanmasında turizm alanında uzman 20 yöneticiye, Ordu ili turistik destinasyonlarında ön plana çıkmış olan 20 ayrı destinasyon ile ilgili anket yapılmıştır. Seçilen destinasyonların Ordu ilinde en çok ziyaret edilen yerler olmasına ve turistik potansiyeli yüksek destinasyonlar olmasına özen gösterilmiştir. Turistik destinasyonlar Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün internet sayfasından elde edilen bilgiler doğrultusunda tasarlanmıştır. Araştırma kriterleri daha önce turizm alanında yapılmış olan çalışmalarda kullanılan kriterler esas alınarak seçilmiştir. Kriterler Ordu ili turizm destinasyonları göz

önüne alınarak uyumlu hale getirilmiştir. Araştırma da sıralama yapmak amacı ile kullanılan kriterler aşağıda belirtilmektedir (Önay ve Çetin, 2012: 96):

- Ulaşım; Turistlerin destinasyonlara gitmelerindeki ulaşım imkanlarını ifade etmektedir. Destinasyonların önemi ve tercih edilebilirliğinde ulaşım imkanları önem arz etmektedir. Bu nedenle, turistlerin ülkelerinden ya da geldikleri yerlerden turistik destinasyonlara ulaşımını belirten bir kriterdir.
- Alışveriş ve gezi destinasyonları; Turistlerin hem gezmelerinde hem de alışveriş yapmalarında önemli olan destinasyonları ifade etmektedir. Ordu ilindeki gezi ve alışveriş destinasyonlarının öneminin anlaşılması amaçlı olarak ele alınan bir kriterdir.
- Eğlence ve dinlenme destinasyonları; turistlerin tatilleri sırasında hem dinlenme hem de eğlenme imkanlarını ortaya koymayı amaçlayan ve bu destinasyonların belirlenmesi amacı ile ortaya konulan kriterdir.
- Kültürel ve tarihi destinasyonlar; Ordu ilindeki kültürel ve tarihi destinasyonlardan hangilerinin önemli olduğunun belirlenmesi amacıyla tercih edilen bir kriterdir. Ordu ili destinasyonları arasında tarihi ve kültürel alanların önem durumunun anlaşılması için uygulanmıştır.

3.3. Ordu İlinde Belirlenen Destinasyonlar

Ordu ili turizm destinasyonları tablo-2’de verilmiştir. Bu destinasyonlar arasında en uygun olanları ve en çok turistik talebe sahip alanlar seçilmiştir. Ordu ili destinasyonları arasında uzman görüşlerine sunulan destinasyon listesi aşağıda verilmektedir:

- Ünye Kalesi,	- Çambaşı yaylası,
- Yason Burnu,	- Boztepe,
- Perşembe yaylası,	- Gaga gölü,
- Saray Camii,	- Ünye müze evi,
- Şeyh Abdullah Türbesi,	- Bolaman kalesi,
- Hoynat Adası,	- Kabakdağ Köyü,
- Kapılı (Cıngırt) Kazankaya Şelaleleri,	
- Karaoluk Şelalesi,	- Keyfalan Yaylası,
- Dikenlice Kaya Mezarı,	- Düz Mahalle Kilisesi,
- Efirli Camii ve Mezarlığı,	- Emir Yakup Kümbeti,
- Turnasuyu Vadisi (Yürüyüş Parkuru).	

4. BULGULAR

Moora yönteminde kullanılan oran metodu ile elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Uzman görüşleri sonucunda daha önce belirtilen ve aşağıda gösterilen formül ile ağırlıklandırmalar yapılmıştır.

$$x_{ij}^* = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{j=1}^m x_{ij}^2}}$$

Yukarıda belirtilmiş olan formül yardımı ile normalizasyon değerleri tablo-2’de gösterilmektedir.

Tablo-2: Normalizasyon Tablosu

	Destinasyonlar	Ulaşım	Kültürel ve Tarihi Destinasyonlar	Gezi ve alışveriş Destinasyonları	Dinlenme ve Eğlenme Destinasyonları
1	Yason Burnu	0,0132	0,0285	0,0322	0,0000
2	Ünye Kalesi	0,0199	0,0144	0,0000	0,0000
3	Çambaşı yaylası	0,0235	0,0000	0,0000	0,0451
4	Boztepe	0,0000	0,0000	0,0000	0,0521
5	Perşembe yaylası	0,0153	0,0000	0,0066	0,0165
6	Saray Camii	0,0000	0,0255	0,0102	0,0000
7	Arkeoloji Müzesi	0,0000	0,0231	0,0087	0,0000
8	Hoynat Adası	0,0111	0,0000	0,0012	0,0000
9	Kapılı (Cingirt) Kazankaya Şelaleleri	0,0172	0,0000	0,0115	0,0000
10	Karaoluk Şelalesi	0,0192	0,0000	0,0115	0,0000
11	Dikenlice Kaya Mezarı	0,0165	0,0089	0,0087	0,0000
12	Efirlî Camii ve Mezarlığı	0,0000	0,0055	0,0000	0,0000
13	Turnasuyu Vadisi (Yürüyüş Parkuru)	0,0000	0,0000	0,0321	0,0212
14	Gaga gölü	0,0325	0,0000	0,0115	0,0000
15	Ünye müze evi	0,0196	0,0233	0,0101	0,0000
16	Bolaman kalesi	0,0175	0,0187	0,0123	0,0000
17	Kabakdağ Köyü	0,0172	0,0264	0,0185	0,0089
18	Keyfalan Yaylası	0,0311	0,0000	0,0000	0,0000
19	Düz Mahalle Kilisesi	0,0000	0,0231	0,0000	0,0000
20	Emir Yakup Kümbeti	0,0111	0,0056	0,0000	0,0000

Normalizasyon tablosunda değerler elde edildikten sonra veriler önem katsayıları ile çarpılmaktadır. Elde edilen sonuçlar tablo-3'te verilmektedir.

Tablo-3: Önem Katsayıları Tablosu

	Destinasyonlar	Ulaşım	Kültürel ve Tarihi Destinasyonlar	Gezi ve alışveriş Destinasyonları	Dinlenme ve Eğlenme Destinasyonları
1	Yason Burnu	0,0000	0,0185	0,0000	0,0000
2	Ünye Kalesi	0,0175	0,0201	0,0041	0,0000
3	Çambaşı yaylası	0,0185	0,0000	0,0000	0,0262
4	Boztepe	0,0000	0,0000	0,0324	0,0585
5	Perşembe yaylası	0,0153	0,0000	0,0000	0,0165
6	Saray Camii	0,0000	0,0255	0,0000	0,0000
7	Arkeoloji Müzesi	0,0000	0,0213	0,0096	0,0000
8	Hoynat Adası	0,0111	0,0000	0,0000	0,0000
9	Kapılı (Cingirt) Kazankaya Şelaleleri	0,0172	0,0000	0,0000	0,0000
10	Karaoluk Şelalesi	0,0163	0,0000	0,0000	0,0000
11	Dikenlice Kaya Mezarı	0,0125	0,0089	0,0087	0,0000
12	Efirlî Camii ve Mezarlığı	0,0000	0,0055	0,0000	0,0000
13	Turnasuyu Vadisi (Yürüyüş Parkuru)	0,0000	0,0000	0,0321	0,0201
14	Gaga gölü	0,0205	0,0000	0,0115	0,0000
15	Ünye müze evi	0,0066	0,0233	0,0101	0,0000
16	Bolaman kalesi	0,0085	0,0187	0,0123	0,0000
17	Kabakdağ Köyü	0,0096	0,0264	0,0185	0,0123
18	Keyfalan Yaylası	0,0158	0,0000	0,0000	0,0000
19	Düz Mahalle Kilisesi	0,0000	0,0014	0,0000	0,0000
20	Emir Yakup Kümbeti	0,0056	0,0000	0,0000	0,0000

Bu aşamanın ardından aşağıdaki formül ile kriterlerin maksimizasyonu ve minimizasyonu yapılarak sıralama işlemi yapılmıştır (Önay ve Çetin, 2012: 94).

$$y_i^* = \sum_{j=1}^g x_{ij}^* \cdot \sum_{j=g+1}^n x_{ij}^*$$

Bu formülle destinasyonların sıralanmasında yardımcı olacak y_j^* değeri elde edilmektedir. Optimizasyon değerleri hesaplandıktan sonra sıralı bir şekilde sıralanarak son tercih durumları belirlenmiş olur. Maksimum ve minimum durumları ile ilk beş destinasyonun belirlendiği y_j^* değerleri tablo-4'te gösterilmektedir.

Tablo-4: y_j^* Belirlenme Tablosu

	Destinasyonlar	Maks Ulaşım	Min Kül. ve Tar.Dest.	Min Gezi ve alış.Dest.	Maks Din. ve Eğl. Dest.	g $\sum_{i=1}^g s_j x_{ij}^*$	n $\sum_{j=g+1}^n s_j x_{ij}^*$	y_j^*
1	Boztepe	0.0000	0,0000	0,0324	0,0585	0,05850	0,0257	0,29175
2	Çambaşı yaylası	0,0185	0.0000	0.0000	0,0262	0,02622	0,0324	0,25432
3	Saray Camii	0.0000	0,0255	0.0000	0,0000	0,02551	0,0155	0,187215
4	Arkeoloji Müzesi	0,0000	0,0198	0,0124	0,0000	0,0198	0,2501	0,11874
5	Ünye kalesi	0,0175	0,0201	0.0041	0,0000	0,02014	0,2141	0,10198

Tablo 4'ten elde edilen veriler doğrultusunda Ordu ilindeki destinasyonların önem derecesine göre sıralaması tablo-5'te verilmektedir.

Tablo-5: Ordu İli Destinasyonları Önem Sırası

	Destinasyonlar	y_j^*
1	Boztepe	0,29175
2	Çambaşı yaylası	0,25432
3	Saray Camii	0,187215
4	Arkeoloji Müzesi	0,11874
5	Ünye kalesi	0,10198
6	Bolaman kalesi	0,09674
7	Kabakdağ Köyü	0,07546
8	Yason Burnu	0,04510
9	Perşembe yaylası	0,03219
10	Turnasuyu Vadisi (Yürüyüş Parkuru)	0,03002
11	Gaga gölü	0,00854
12	Ünye müze evi	0,00782
13	Düz Mahalle Kilisesi	0,00621
14	Dikenlice Kaya Mezarı	-0,00493
15	Karaoluk Şelalesi	-0,02314
16	Kapılı (Cıngirt) Kazankaya Şelaleleri	-0,00165
17	Emir Yakup Kümbeti	-0,00128
18	Keyfalan Yaylası	-0,00121
19	Hoynat Adası	-0,00117
20	Efirli Camii ve Mezarlığı	-0,00103

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ordu ili turizm alanında son yıllarda artan turist talebi ile Doğu Karadeniz Bölgesinin önemli destinasyonlarından biri olma yolunda ilerlemektedir. Turistlere sunmuş olduğu birçok farklı turistik ürün ile gelecekte turizm potansiyelini yükseltme ihtimali çok yüksektir. Yöre halkının turizme olumlu bakış açısı ve turizmden daha fazla gelir elde etme isteği, turizm konusunda il genelinde yatırımların da artması ile hız kazanmıştır.

Bu çalışma da Ordu ilindeki turistik destinasyonların önem derecesine göre sıralanması yapılmıştır. Ordu ilindeki turizm alanındaki kamu ve özel kuruluş yöneticilerinin fikirleri doğrultusunda Moora Oran metodu kullanılarak, Ordu'daki turizm destinasyonlarının önem derecesine göre sıralanması belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Ordu ilinde en önemli

turistik destinasyonun il merkezindeki “Boztepe” olduğu, ikinci olarak ise “Çambaşı Yaylası” sonuçları elde edilmiştir. Bu iki turizm destinasyonundan Boztepe’nin özellikle şehir merkezinden teleferik ile ulaşımı sonrası yerli ve yabancı birçok turist tarafından ziyaret edilmesi nedeni ile turist sayısında artış olduğu bilinmektedir. Boztepe’deki turistik konaklama tesislerinin artması, yiyecek-içecek tesislerinin modern bir yapıya kavuşması, manzara ve turistik aktivite olanaklarının olması bu destinasyonun Ordu ilinin marka imajı en yüksek destinasyonu olarak görülmesini sağlamıştır.

Elde edilen sonuçlarda en önemli ikinci destinasyon ise Çambaşı yaylası olarak tespit edilmiştir. Bu durumun temel nedeni, yaylaların günümüz turizm hareketliliğinde önemini artması ve Çambaşı yaylasında yapılan kış turizmine yönelik olarak tesislerin turizm hareketliliğini tüm yıl devam ettirmesidir. Karadeniz bölgesinde kış turizmine yönelik destinasyonların azlığı nedeni ile Çambaşı yaylası son yıllarda adından bahsettiren bir destinasyon olmuştur. Bununla birlikte, Ordu ili turizm destinasyonlarında diğer en önemli destinasyonlar Saray camii, Arkeoloji müzesi, Ünye kalesi, Bolaman kalesi, Kabakdağ köyü, Yason burnu ve Perşembe yaylası olarak sıralanmaktadır.

Ordu ili turizm destinasyonlarının bu sonuçlar çerçevesinde değerlendirildiğinde özel ve kamu yöneticilerin aşağıdaki önerilerde bulunulması uygun görülmektedir:

- ✓ Boztepe ve Çambaşı yaylası destinasyonlarına öncelikli olarak önem verilmelidir.
- ✓ Boztepe ve Çambaşı yaylasının yapılaşmasında ve doğanın korunmasında özenli çalışılması gerekmektedir.
- ✓ Turistik altyapı ve üst yapı hizmetlerinin tamamlanması ve de turistlere yönelik olarak aktivite sayılarının artırılması uygun olacaktır.
- ✓ Turistlerin daha fazla konaklama yapmasını sağlamak için turistik eğlence mekanlarının, tur güzergahlarının ve farklı turistik ürünlerin sunulması gerekir.
- ✓ Yason burnu, Arkeoloji müzesi, ve Saray camii gibi tarihi ve kültürel değerlerin korunması, turizm için uygun duruma getirilmesi ve daha fazla turist çekebilme için tanıtımlarının etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir.
- ✓ Turistik destinasyonlara ulaşım imkanlarının kolaylaştırılması gerekmektedir. Turistlerin seyahat mesafelerinin azaltılması gerekmektedir. Doğa ve coğrafi şartlar nedeni ile ulaşım süresinin azaltılamaması durumunda, farklı turistik destinasyonlar üzerinden seyahat süresinin uzun zamana yayılması ile konaklama sürelerinin arttırılabilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Tur rotalarında birden fazla yeni destinasyonlar eklenmesi için ulusal ve uluslararası seyahat acenteleri ile görüşmeler ve de iş birliği içinde olunması uygun olacaktır.
- ✓ Tarihi ve kültürel alanların, yaylaların ve doğal alanların turizme kazandırılırken, uzun süreli stratejik planlar yapılması, sürdürülebilir bir eylem planının tüm turizm işletme yöneticilerinin ortak katılımı ile hazırlanması uygun olacaktır.

Sonuç olarak, Ordu ili turizm açısından zengin kültürel, tarihsel ve doğal alanları ile önemli bir turizm destinasyonu olarak gelişim göstermektedir. Çalışma da belirtilen ve önem derecesine göre sıralanan destinasyonların özenle ve uzun süreli planlar ile turizmden daha çok pay alınması için korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak en önemli destinasyonlardan başlayarak, turizm yatırımlarının bu destinasyonlara ağırlık verilerek yapılması uygun olacaktır. Ordu ili turizm kaynaklarının korunup ve geliştirilerek, sürdürülebilir bir turistik talep oluşturulacağı mümkündür. Turistik talebi sürdürülebilir bir

hale getirebilmek için tüm yöre halkı, özel turizm işleme yöneticileri, il kamu yöneticileri ve turizm akademisyenleri ile birlikte ortak çaba ile çalışmak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Brauers W. K. M., ve Zavadskas E. K. (2006). Application to privatization in a transition Economy, *Control and Cybernetics*, 35(2): 445-469.

Brauers W. K. M., Zavadskas E. K., Turskis, Z., ve Vılutiene, T. (2008). Multi-objective contractor' s ranking by applying the moora method, *Journal of Business Economics and Management*, 9(4): 245–255.

Brauers, W. K. M. ve Ginevicius, R. (2009). Robustness in regional development studies: the case of Lithuania. *Journal of Business Economics and Management*, 10 (2), 121-140.

Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism management*, 21(1), 97-116.

Cooper, C. ve Hall, C. M. (2008). *Contemporary tourism: An international approach*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Grängsjö, F. V. Y. (2003). Destination networking: Co-opetition in peripheral surroundings. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 33(5), 427-448.

Mika, M. (2012). Competitiveness of tourist destinations as a research problem in the geography of tourism–analytical assumptions behind the research model. *Prace Geograficzne*, 130, 91-105.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2019). <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-152794/turizm-istatistikleri.html>. Erişim Tarihi: 10.08.2019.

Önay, O. ve Çetin, E. (2012). Turistik yerlerin popülaritesinin belirlenmesi: İstanbul örneği. *Yönetim Dergisi*. 23(72): 90-109.

Pike S., D. (2008). *Destination marketing: an integrated marketing communication approach*. Burlington, MA: Butterworth-Heinemann.

Şimşek, A., Çatır, O. ve Ömürbek, N. (2015). Topsis ve moora yöntemleri ile tedarikçi seçimi: turizm sektöründe bir uygulama. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*. 18(33): 133-161.

Türkay, O. (2014). *Destinasyon yönetimi: yönetim bilim bakış açısıyla işlevler. Yaklaşımlar ve araçlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Ünüsan, Ç. ve Segin, M. (2005). *Turizmde strateji eksenli pazarlama iletişimi*, Konya: İkia Yayıncılık.

Vanhove, N. (2011). *The economics of tourism destinations*. United Kingdom: Routledge.

Yüksek, G. (2014). *Turizm destinasyonları*. Ankara: Detay Yayıncılık.